

Schelde

nieuwsbrief

EEN UITGAVE VAN
HET SCHELDE
INFORMATIECENTRUM
AUGUSTUS 2001
NUMMER 28

IN DIT NUMMER

SCHELDE INFORMATIE- CENTRUM: PROMOTOR VAN HET 'SCHELDE-GEVOEL'

Het Schelde Informatie-
Centrum, uitgever van deze
nieuwsbrief, wordt nader
voor het voetlicht gebracht.

pag. 4

DOEL IN ZICHT

Het Vlaamse dorpje Doel
zal moeten wijken voor de
uitbreiding van het Ant-
werpse haven- en industrie-
gebied. Of toch niet?

pag. 6

RUBRIEKEN

Inspiratiebron Schelde:
Grafmonument dichter

Emile Verhaeren **pag. 3**

Scheldemonitor:

Strandplevier **pag. 5**

ScheldeNieuws **pag. 7**

Wonen en werken aan

de Schelde: 'loadmaster'

pag. 8

**Hebt u de antwoordkaart
uit Schelde Nieuwsbrief
27 ingestuurd en daar-
mee uw abonnement
veilig gesteld? Dit kan
nog tot 30 september
2001, ook via [www.schelde-
denet.nl](http://www.schelde-
denet.nl)**

**Zo niet, dan is deze
nieuwsbrief uw laatste ...**

Verbeterde visstand in de Westerschelde dwingt tot keuzes

De waterkwaliteit van de Westerschelde laat nog veel te wensen over, maar is de laatste jaren wel merkbaar verbeterd. Daardoor is de omvang van de visstand gegroeid en de samenstelling verbeterd. De commerciële visserij heeft daar sneller op in gespeeld, dan de overheid met haar regelgeving. Mede daarom is van duurzaam visstandbeheer nog lang geen sprake, maar langzaam maar zeker worden de bakens verzet.

Vissen zijn niet alleen van economisch belang voor de visserijsector, maar maken ook deel uit van het ecosysteem van het Schelde-estuarium.

Het louter instandhouden van visbestanden voor de visserij kan dus eigenlijk niet. Gelukkig werkt het ecologisch belang steeds meer door in beleid en beheer. Het bekkencomité van de Beneden Zeeschelde in Vlaanderen heeft daarvoor een eerste aanzet gemaakt via haar plannen voor integraal waterbeheer en in Nederland ontstond in 1991 het beleidsplan Westerschelde. Daarnaast hebben Nederland en Vlaanderen onder druk van de Europese Commissie de laatste jaren werk gemaakt van de imple-

mentatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Deze richtlijnen beogen de natuurwaarden van het estuarium zelf en de relatie met andere gebieden te beschermen en waar nodig te verbeteren. Inmiddels zijn grote delen van het estuarium aangewezen of aangemeld als speciale beschermingszone. De komende jaren zullen de autoriteiten uit beide landen toezien op een effectieve invulling van het duurzaam instandhouden van biotopen en soorten die bij het estuarium horen. Nederland en Vlaanderen hebben daarvoor gezamenlijk een langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium opgesteld waarover nog dit jaar standpunten worden ingeno-

men. De visie krijgt daarna een vertaling in uitvoeringsprogramma's. Daarin wordt onder meer het beschermen en waar nodig herstellen van paai- en opgroeigebieden van vissen en het veilig stellen van voldoende voedselaanbod voor vogels geregeld. De belangen van visserij en natuur lopen hier voor een groot deel parallel.

DIVERSITEIT

De Schelde kent van oudsher een grote diversiteit aan vissoorten. Dat komt doordat het estuarium een grote verscheidenheid aan biotopen kent, met ieder een eigen vispopulatie. Zo telt de monding en met name de Vlakte van de Raan veel bodemdieren, waardoor het geschikte leefgebieden zijn voor soorten als schar, sprat en haring. Hier paaien ook de tong en schol die in de brakke ondiepe delen oostelijk in de Westerschelde hun opgroeigebied hebben. Verder komen hier garnalen, mossels en kok-

Fuikvisser

kels voor. Er zijn daarentegen niet zo veel soorten die sterke wisselingen in het zoutgehalte van het water kunnen verdragen, zodat de diversiteit in de brakke zone beperkt is. Diverse platvissen, spiering, fint en garnalen zijn hier wel op aangepast en komen relatief veel voor. Het zoete deel van de Schelde is de biotoop voor soorten als snoek, Europese meerval en snoekbaars. Vroeger was de zoete zone ook van essentiële betekenis voor treksoorten als fint, steur, elft, houting, zalm en rivierprik die de rivier optrekken om te kunnen paaien. Door slechte waterkwaliteit en barrières als sluisen komen die nu echter niet of nauwelijks meer voor. Een snelle terugkeer door verbetering van de waterkwaliteit en technische voorzieningen als vistrappen ligt evenmin in de

verwachting, want ook elders langs de West-Europese kust zijn deze soorten sterk achteruitgegaan of verdwenen. In de voormalige zeearmen als het Sloe en de Braakman kwamen vroeger uitgebreide mosselbanken voor, maar na inpoldering van deze gebieden is deze biotoop vrijwel uit het estuarium verdwenen.

VERGUNNINGEN

Vanwege de rijke en gevarieerde visstand vormde de Schelde tot in de eerste decennia van de vorige eeuw het werkgebied van tal van Nederlandse en Vlaamse vissers. Na de splitsing van Nederland en België in 1839 was het Nederlandse en Vlaamse vissers toegestaan op elkaars grondgebied te vissen. Tot in de tweede helft van de vorige eeuw gebeurde dit op basis van het 'reglement betreffende uitoefening van het regt der visscherij en van de vischhandel' uit 1843. Er was een uitgebreide vissersvloot met langs de hele Schelde een vijftiental vissershavens. Er werd vooral gevist op garnalen, paling, brasem, spiering, ansjovis, schol, bot en tong. De industrialisatie en de snel verslechterende waterkwaliteit maakten de Westerschelde steeds minder interessant voor beroepsmatige visserij. De afname is de laatste decennia verder versterkt door toenemende bagger- en stortwerkzaamheden bij het op diepte houden van de vaargeulen. De voedselvoorziening van de van de bodemflora en -fauna afhankelijke vissoorten wordt daarmee namelijk verstoord.

De beperkte visserij-activiteiten gaven lange tijd geen aanleiding om de oude, maar nog steeds van kracht zijnde regelgeving te moderniseren. De Europese richtlijnen leidden uiteindelijk wel tot aanpassingen. Sinds 1983 stelt de Europese Unie eisen aan het te gebruiken vistuig en heeft ze de vangsten per lidstaat voor de zee- en kustwateren gequoteerd, teneinde visstanden duurzaam in stand te houden. Nederland heeft de Westerschelde als kustwater aangemerkt en sinds 1996, mede vanwege het veiligstellen van de voedselbehoefte van vogels, de (kokkel)visserij aan vergunningen gebonden. Bepaalde delen van de platen en slikken zijn daarmee voor de visserij gesloten. Toch is het op grond van het oude reglement nog steeds mogelijk met Vlaamse vergunningen buiten de quotering om in Nederlandse wateren gequoteerde vis te vangen. Nadere afstemming van regelgeving voor de visserij is dan ook dringend nodig.

DUURZAME VISSERIJ

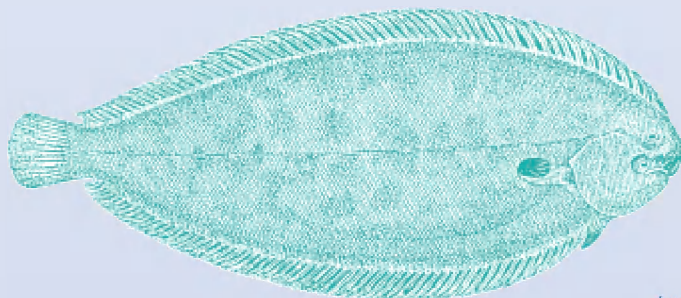
Vanwege de beperkte registratie van visvangsten en het gemis van een goed monitoringprogramma ontbreekt het momenteel aan een compleet beeld van de samenstelling van de vispopulatie in het estuarium. In Vlaanderen vindt commerciële visvangst plaats door circa dertig fuikenvissers, een ankerkuilvisser (zie kader) en een boomkorvisser (zie kader). Ze vissen op paling, haring, sprat en garnalen met beperkte bijvangsten van kabeljauw,

ANKERKUIL

Zeer groot raamnet, dat uit een lange zak van netwerk bestaat en aan de voorzijde wordt opgehouden door een rechthoekig raam, dat wel 10 bij 5 meter groot kan zijn. Deze opening wordt tegen de stroomrichting in gekeerd en vanuit het vaartuig door lijnen staande gehouden. Het vistuig zelf wordt aan een anker bevestigd. Is in de binnenwateren verboden.

BOOMKORVISSERIJ

Vorm van bodemtrawlvisserij voor kotters, waarbij twee aan beide zijden uitstaande giekken worden gebruikt. Aan elke giek hangt een boomkor. Dat is een net van vier tot twaalf meter breed, dat door een 'boom' (stevige buis) wordt opgehouden en is voorzien van over de bodem schrapende kettingen. De bodem wordt hierbij tot een diepte van enkele centimeters omgewoeld. Wordt voornamelijk gebruikt voor de vangst van tong en schol.

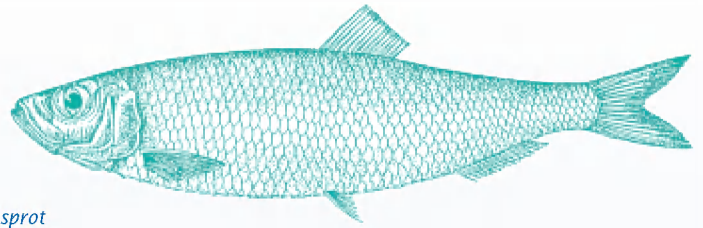

tong

wijting, tong en bot. In Nederland zijn een kleine veertig vissersboten actief, die vooral op kkokels, garnalen en mosselen vissen. Met vaste vistuigen in diepe stroomgeulen en langs plaatranden en de dijk wordt verder nog gevestig op paling, sprot, harder, tong, bot en schaaldieren. Daarnaast zijn er nog sportvissers.

De beperkte kennis over de visvangst maakt het lastig om beleid te formuleren en maatregelen te nemen die leiden tot een duurzame visstand en gezonde exploitatie. De lange-termijnvisie voor het Schelde-estuarium is daarom een goed aanknopingspunt voor discussie. De vissers lijken daartoe bereid. Zo presenteerde de

schelpdiervisserijsector in juni jongstleden haar visie op een duurzame ontwikkeling van de eigen sector. Daarin gaat ze uit van zowel een economisch rendabele als ecologisch verantwoorde en maatschappelijk geaccepteerde wijze van vissen. De sector wil in goed overleg vorm geven aan de visplannen nieuwe stijl. Dit biedt perspectief om de circa zeventig vis- en schelpdiersoorten die midden vorige eeuw nog in de Schelde voorkwamen (of mogelijk zelfs nog meer) hun plaats terug te geven in een gezond estuarium. Ook kunnen de vangsten meer in overeenstemming komen met die in vergelijkbare andere gebieden. Maar daarbij zullen de grenzen van

sprot

de commerciële visserij bovenal voortvloeiend uit de ruimte die overblijft na aanwijzing van grote delen van het gebied als speciale beschermingszone in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn. (WdH)

Voor meer informatie:
LNV directie Zuidwest
Wim de Haan
Postbus 1167
3300 BD Dordrecht
Tel. +31(0)786395411
e-mail:
W.A.M.de.Haan@lnvzw.agro.nl

Grafmonument dichter Emile Verhaeren

De Franstalige dichter Emile Verhaeren werd op 21 mei 1855 te Sint-Amands geboren. De Schelde is in zijn oeuvre haast permanent aanwezig. In de hymne 'L'Escaut' drukt hij de wens uit om aan de boorden van de Schelde begraven te worden:

*Escaut,
Sauvage et bel Escaut,
Tout l'incendie
De ma jeunesse endurende en brandie,
Tu l'as épanoui
Aussi
Le jour que m'abattra le sort,
C'est dans ton sol, c'est sur tes bords,
Qu'on cachera mon corps,
Pour te sentir, même à travers la mort, encor!*

*Schelde,
Wilde en Schone Schelde,
Gij hebt de gloed
Doen stralen van mijn jeugd vol overmoed:
Dus wil ik dat, als eens het lot mij nederslaat,
Men op uw boorden, in uw schoot
Mijn lichaam rusten laat,
Om u te voelen nog, doorheen mijn dood!*

(vertaling René Verbeek)

Toen op 27 november 1916 in het station van Rouen een trein hem greep, weerhield de oorlog de vervulling van deze wens. Hij werd eerst begraven in Adinkerke, later in Wulveringem. Maar in 1927 werd de dichter dan overgebracht naar Sint-Amands en begraven aan de oevers van de Schelde. Het monumentale graf is in 1955 herbouwd, toen het stoffelijk overschot van zijn vrouw Martha werd bijgezet. (EvdB)

INSPIRATIEBRONSCHELDE

promotor van het 'Schelde-gevoel'

Begin jaren negentig werd het Schelde InformatieCentrum opgericht. Sindsdien werken de medewerkers van het centrum vol enthousiasme aan het vergroten van de betrokkenheid bij de Schelde. Coördinator Anja Phernambucq vertelt voluit over de activiteiten die het centrum ontplooit om dit doel te bereiken.

Als je Anja Phernambucq vraagt naar het Schelde InformatieCentrum krijg je niet alleen een goed beeld van wat de medewerkers doen, maar hoor je ook hun motivatie doorklinken. "Onze hoofddoelstelling is om bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling van het Schelde-estuarium. We zien de overdracht van kennis als het belangrijkste middel voor het vergroten van zowel de betrokkenheid als de beleving en waardering voor de Schelde. Weten wat er speelt vergroot niet enkel de bewustwording, maar helpt ook bij het meepraten over te nemen maatregelen, en kan het draagvlak voor deze maatregelen vergroten. Het Schelde InformatieCentrum is in 1994 opgezet door het Bestuurlijk Overleg Westerschelde (BOWS). Zij hadden

De medewerkers van het Schelde InformatieCentrum. V.l.n.r. Jaap Consemulder, Ed Stikvoort, Bert van Eck en Anja Phernambucq. Een vijfde medewerker wordt momenteel (bij het ter perse gaan van dit nummer) geworven.

behoefte aan een centrum dat borg staat voor een goede communicatie over het Beleidsplan Westerschelde. Ondertussen is het accent van onze werkzaamheden verlegd, van ondersteuning van het BOWS naar informatievoorziening over het Schelde-estuarium aan derden."

DOELGROEPEN

De coördinator verduidelijkt wie de doelgroepen zijn. "Het Schelde InformatieCentrum is een onpartijdig dienstverlenend informatiepunt voor alle betrokkenen bij het estuarium. Niet enkel bestuurders en ambtenaren, maar ook natuur- en milieuorganisaties, de recreatiesector en andere particuliere bedrijven doen soms beroep op ons. Het is erg vleiend als zelfs internationale onderzoekers vragen om informatie over het unieke estuariene en morfologische karakter van de Schelde. Studenten, maar ook docenten willen materiaal ontvangen; de ene voor een afstudeerscriptie, de ander voor een schoolproject. Ook dorpsraden, adviesbureaus, wetenschapswinkels en belangenv-

enigingen weten ons te vinden voor extra info om hun visie en standpunt doordachter te kunnen bepalen. Hot items zijn de Westerschelde Container Terminal, natuurcompensatieprojecten en de Langetermijnvisie Schelde-estuarium."

BEELDVORMING

Dat het Centrum streeft naar actieve communicatie en meer naamsbekendheid bij de bewoners van het estuarium is voor Anja heel belangrijk. "Waar het om draait is dat bewoners weten wat er speelt rond de Schelde. Men is zich onvoldoende bewust welk een stempeel de rivier heeft gedrukt op zowel cultureel, economisch en recreatief gebied. Door gebrek aan kennis wordt de burger soms (toch nog) onaangenaam verrast door voorgestelde maatregelen. Zo is men onvoldoende op de hoogte van de nieuwste zienswijzen en ontwikkelingen zoals de noodzaak van ruimte voor water ter verhoging van de veiligheid. Een juiste beeldvorming is echter belangrijk voor een goede besluitvorming en het creëren

van draagvlak voor maatregelen. Ook het bewustzijn dat men dankzij de Westerschelde zijn brood kan verdienen in industriegebieden in het Sloe en Antwerpen, is soms onvoldoende aanwezig. Bij veel wezenlijke dagelijkse aspecten wordt de relatie tot de rivier niet gelegd. Dit willen wij veranderen door de waardering voor de Schelde te versterken." Wat Anja soms wel spijgt vindt is dat de naam "Schelde InformatieCentrum" suggereert dat je er terecht kunt met alle mogelijke vragen over de Schelde. "We krijgen soms vragen binnen over de Schelde in Frankrijk of de Oosterschelde. Maar de reikwijdte van ons Centrum ligt enkel bij het Schelde-estuarium, zeg grofweg de Schelde tussen Vlissingen en Gent. Veel vragen betreffen aspecten als waterkwaliteit, verdieping, ecologie en hoewel dit allemaal onderwerpen zijn die niet ophouden bij de grens, moeten we vaak voor het beantwoorden van vragen over specifiek Vlaamse projecten doorverwijzen naar Vlaamse instanties."

PRODUCTEN

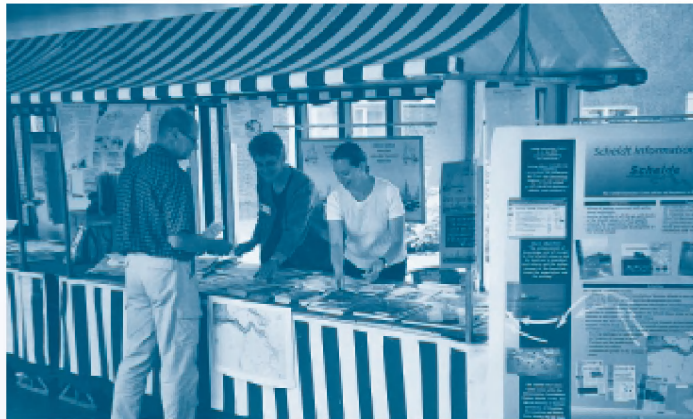
"Het Centrum biedt een basispakket aan van permanente activiteiten, met daarnaast projecten rond specifieke thema's," meldt de coördinator trots. "Het basispakket bestaat uit de ondersteuning van het BOWS, informatievoorziening via een internetsite die voortdurend wordt vernieuwd, de Schelde Nieuwsbrief en informatievoorziening op maat. De projecten voor 2001 hebben als thema de versterking van de bewustwording en het overbrengen van het "Schelde-gevoel" voor heel het Schelde-estuarium. Zo loopt er nu een project waarin Nederland en Vlaanderen gezamenlijk een lespakket hebben ontwikkeld over het estuarium

(www.schelde-estuarium.net).

En voor gidsen zoals stads- en natuurgidsen, is er een internetsite met wetenswaardigheden over de Schelde in ontwikkeling (www.scheldegids.org). Een nieuwe uitdaging ligt in de opzet van educatieve boottochten, onderwijsprojecten en andere activiteiten om betrokkenheid te versterken. Dit alles geschiedt in nauwe samenwerking met Vlaanderen."

VURIGE WENS

Het Schelde InformatieCentrum wordt nu gerund door een team van vijf medewerkers die parttime bij het Centrum werken. Als coördinator zorgt Anja ervoor dat het Centrum vlot en soepel draait en de financiën efficiënt benut. Voor de financiering staan de deelnemers van het BOWS garant. Dit zijn de provincie Zeeland en de bij

de Westerschelde betrokken ministeries, gemeenten en waterschappen. Specifiek voor de projecten is er externe financiering, bijvoorbeeld door Vlaanderen. Vlaanderen betaalt ook mee aan de nieuwsbrief. Gevraagd naar de toekomst van het Centrum, antwoordt Anja met jeukende handen: "Mijn grote wens is om het Schelde InformatieCentrum uit

te bouwen tot een volledig Vlaams-Nederlandse samenwerking. Mooie voorbeelden hiervan zijn projecten als het lespakket en de gidsenwebsite. Of neem de Schelde Nieuwsbrief – een groot deel van de redactie bestaat uit Vlamingen. Dit zou eigenlijk voor alle producten van het Schelde InformatieCentrum moeten kunnen. Mijn hartenwens is dat

Schelde InformatieCentrum-stand tijdens het Youth World Water Forum te Vlissingen

we als twee gelijkwaardige partners aan de lat staan voor een gezamenlijke taak met als thuisbasis een kantoor met uitzicht op de Schelde, ergens in het grensgebied van Nederland en Vlaanderen." (SB)

Meer weten over het Schelde InformatieCentrum? Vraag het beleids- en activiteitenplan 2001-2004 aan of download het van de internetsite:

Anja Phernambucq, coördinator Schelde InformatieCentrum
Postbus 8039
4330 EA Middelburg
Telefoon: +31 (0)118 672293
Fax: +31 (0)118 651046
e-mail: sic@rikz.rws.minvenw.nl
internet: www.scheldenet.nl

S c h e l d e N i e u w s

Schelde
InformatieCentrum

Dit najaar speelt er veel in en rond het Schelde-estuarium. Te veel om hier allemaal in voldoende mate te melden. Over de volgende onderwerpen vindt u aanvullende informatie op onze website of kunt u bij ons aanvragen (zie colofon):

INGEBREKESTELLING EN VEROOERDELING

De Europese Commissie is voornemens Nederland in gebreke te stellen wegens het niet nakomen van de verplichtingen uit de vogel- en habitatrichtlijn bij de uitvoering van het natuurcompensatieprogramma in de Westerschelde. Meer info bij A. Erkman, RWS directie Zeeland, tel +31(0)118686382 of a.erkman@dzl.rws.minvenw.nl.

Ook is Nederland door het hof van justitie van de Europese Unie veroordeeld wegens het niet nakomen van de EU Richtlijn 76/464 Gevaarlijke Stoffen in het stroomgebied van de Westerschelde. Nederland erkent dit en heeft inmiddels de Europese commissie geantwoord dat Nederland de richtlijn volledig zal uitvoeren. Het arrest van het Europese hof is te downloaden op <http://europa.eu.int/eur-lex/nl/index.html>. Meer info bij B.van Eck, Rijksinstituut voor Kust en Zee, tel. +31(0)118 672234, e-mail g.t.m.veck@rikz.rws.minvenw.nl

INTERNATIONALE COMMISSIE VOOR DE BESCHERMING VAN DE SCHELDE (ICBS)

Op 30 november zal in Luik een gemeenschappelijke Maas-Schelde-ministersconferentie worden gehouden. Het belangrijkste onder-

werp zal de concrete implementatie van de kaderrichtlijn Water in het stroomgebied van de Maas en Schelde via de ICBS en ICBM zijn. Ook verschijnt die dag het tussentijdse evaluatierapport van het eerste Schelde Actieprogramma (SAP). Meer info over de ICBS op www.icbs-cipe.com of bij B. van Eck, Rijksinstituut voor Kust en Zee, tel. +31(0)118 672234, e-mail g.t.m.veck@rikz.rws.minvenw.nl of L. Santbergen, RWS directie Zeeland, tel. +31(0)118 686402 of l.santbergen@dzl.rws.minvenw.nl.

VERDERE ONDERWERPEN

Nu de Vlaamse regering een standpunt over de **Langetermijnvisie Schelde-estuarium** heeft ingenomen is Nederland aan zet. Vóór 1 december a.s. moet het Nederlandse standpunt definitief zijn. Terwijl de discussie over de toekomst van het Schelde-estuarium nog volop gaande is, wordt nog steeds aan de **tweede verruiming** gewerkt. Al zijn de verdiepingswerken op zich zo goed als gereed, aan de wrakopruiming, de geulwandverdedigingen, het natuurcompensatieprogramma en de monitoring van effecten wordt nog hard gewerkt. De **MER** voor de **Westerschelde Container Terminal** is gereed en dit jaar wordt een nieuwe **MER** voor het **Deurganckdok** op de linkeroever bij Antwerpen verwacht. Per 1 juni is de afdeling Maritieme Schelde van de administratie Waterwegen en Zeewezen van het departement Leefmilieu en Infrastructuur veranderd in de **afdeling Maritieme Toegang**. Tot slot info over een **symposiumverslag**, een aankomende **werkconferentie** en een **studiedag**.

Doel in zicht

Doel, een vredig polderdorp op de linkeroever van de Schelde, dicht tegen de grens met Nederland, staat sedert enkele jaren in het middelpunt van de belangstelling door de verdere uitbreiding van de Antwerpse haven. Het dorp had in het verleden wel al enkele ingrijpende ontwikkelingen meegemaakt, zoals de bouw van de kerncentrale en het verhogen van de dijk. Maar in de reeds lang gekende havenplannen was Doel tot dan toe nooit een discussiepunt geweest. Het havencomplex op de linkeroever zou immers enkel nog bijkomende dokken krijgen, toegankelijk via de sluis in Kallo of het thans opgegeven Baalhoekkanaal. Het droeve lot van de dorpen Wilmarsdonk, Oosterweel en Oorderen, die op de rechteroever verdwenen voor de havenuitbreiding en de industrie, zou Doel niet te beurt vallen ...

Totdat de Vlaamse regering op 20 januari 1998 besliste tot de aanleg van het Deurganckdok, een dok met rechtstreekse toegang tot de rivier. Op het gewestplan St-Niklaas-Lokeren kleurden de Vlaamse overheid midden 1999 Doel en omgeving in als industriegebied en er werd gestart met de opmaak van het strategisch plan voor het Linkerschelde-oevergebied. Dit plan werd later vertaald in een tweede gewestplanwijziging met onder meer de mogelijkheid tot bouw van een tweede getijdendok, het Saeftingedok. Daardoor zou Doel op termijn onleefbaar

worden. De regering liet de Doelenaars zo maar niet in de kou staan en beloofde een sociaal begeleidingsplan, dat reeds half 1998 startte. De bewoners konden zelf beslissen om te vertrekken en hun woningen vervroegd te laten onteigenen. Sociaal bemiddelaar Roeland Aelbers kreeg de immense taak om de bewoners bij te staan in hun zoektocht naar een nieuw bestaan. Met deze beslissingen konden de vrijwillige onteigeningen beginnen. De Doelenaars werden ondertussen heen en weer geslingerd tussen onmacht en onzekerheid. Roeland Aelbers slaagde er toch in uit te leggen, dat het sociaal begeleidingsplan kansen en zekerheid bood. De Doelenaars, met uitzondering van een harde kern, grijpen dan ook die kans en vragen massaal vrijwillige onteigening aan.

PARADOX

En hier begint het verhaal van de paradox tussen wat er bij de mensen in het dorp werkelijk leeft en de voorstelling ervan naar de buitenwereld toe.

Het standpunt van een beperkte groep die wil blijven en daarvoor regelmatig de media haalt, wordt uitvergroot. Daarmee krijgt de modale burger de indruk dat dit het standpunt is van een heel dorp, maar de grote meerderheid van de bewoners wil wel gebruik maken van het sociaal begeleidingsplan. Het waren slechts enkele inwoners, die erin slaagden de eerste gewestplanwijziging door de Raad van State te laten schorsen, waardoor de vrijwillige onteigeningen stilvielen. Andere Doelenaars werden juist bezorgder en het aantal aanvragen groeide. De tweede gewestplanwijziging bracht alsnog soelaas en de onteigeningsgolf kwam opnieuw op gang. Vandaag heeft reeds meer dan 90% van de eigenaars gekozen voor vrijwillige onteigening. Het sociaal begeleidingsplan heeft daarmee een maximaal succes geoogst. Vast staat dat Doel als sociaal-economische gemeenschap zo goed als ontbonden is.

PERNIS

Toch hebben politici en de media nog olie op het vuur willen gooien en dit kwam versterkt tot uiting toen bij de parlementaire verkiezingen van midden 1999 een paars-groene coalitie aan de macht kwam, die het debat rond de leefbaarheid van het polderdorp Doel opnieuw opende. De relatieve rust, die het sociaal begeleidingsplan had gebracht, werd ruim verstoord.

Sociaal bemiddelaar Roeland Aelbers

Wat indien zou blijken dat Doel nu plots wel leefbaar zou zijn? De nieuwe ministers gingen zelfs ter plaatse kijken hoe Pernis overleefd had midden in de Rotterdamse haven en vonden het een deugddoend voorbeeld. Doel reageerde met ongeloof op deze voor hen onbegrijpelijke opvattingen. Ze vroegen nog sneller de vrijwillige onteigening aan en illustreerden zo de pijnlijke tegenstelling tussen politieke abstracties en concrete wensen van de man in de straat.

SAEFTINGEDOK

Het getouwtrek leidde uiteindelijk tot een nieuwe regeringsbeslissing van mei 2000, waarin staat dat Doel zeker leefbaar moet blijven tot 2007. Bovendien blijkt dat niet zozeer de aanleg van het Deurganckdok de grote bedreiging is voor het Scheldedorp, maar wel het tweede nog te ontwerpen Saeftingedok, dat gewoon bovenop de huidige dorpskern is ingetekend, en waar niemand tot dan toe enige aandacht aan schonk. Of dit dok er ook inderdaad zal komen is ondertussen zeer de vraag. Een beslissing daarover moet nog volledig onderbouwd worden. Het sociaal begeleidingsplan – dat de vorige Vlaamse regering heeft uitgewerkt – is niet ter discussie gesteld en zal integraal worden uitgevoerd. Het loopt echter af in 2003, daarna zijn enkel nog gedwongen onteigeningen mogelijk. De bewoners, zelfs de onteigenden, krijgen echter een woonrecht gegarandeerd tot op het moment dat de bouwvergunning voor het tweede dok wordt afgeleverd.

MOLEN

Ondertussen tracht Doel zo normaal mogelijk te bestaan zoals iedere andere gemeenschap, ondanks de druk, die op het dorp weegt. Doel heeft echter nog steeds iets eigs. De molen op de dijk is een

baken voor ieder schip op de wijde Schelde. Het ongerepte poldergebied, de schorren en dijken, de veerpont, de stroom en de jachthaventjes geven het dorp een echt aparte sfeer, die menig toerist aantrekt. Doel mag nog even overleven. (RDG)

Voor meer informatie:

Roeland Aelbers, bemiddelaar

Cameranstraat 4, 9130 Doel

Tel. +32(0)35731927

e-mail: roeland.aelbers@lin.vlaanderen.be

website: www.lin.vlaanderen.be/doel

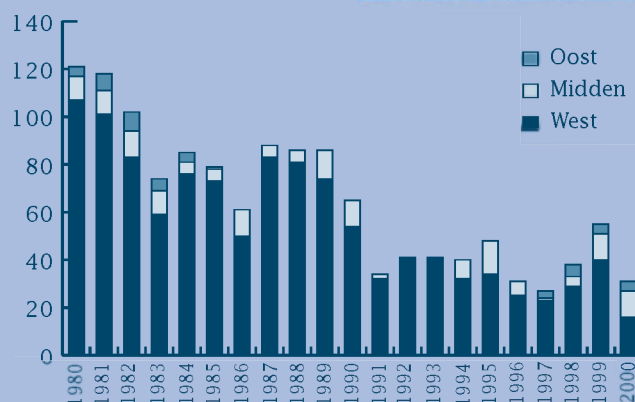
Scheldemonitor Strandplevier

De strandplevier is een karakteristieke broedvogel van dynamische zoute kusten. Hier ontstaan kale milieus waar dit broedvogeltje van houdt, zoals jonge duintjes, strandvlakten en hoge schelprijke delen van schorren. Maar aangezien de mens de kust steeds meer vastlegt en als recreatieplaats gebruikt, gaat het deze kleine specialist niet voor de wind.

De strandplevier broedt wijdverbreid over de wereld. Toch is de populatie, met maximaal zo'n 40.000 broedparen in heel Europa, voor vogelbegrippen niet groot. Rond de Noordzee broeden zo'n 1.000 paren. De grafiek laat zien dat het aantal broedparen in de Westerschelde vanaf het begin van de jaren tachtig van circa 120 is afgenomen tot een stabiele 30 à 40 in het laatste decennium van de vorige eeuw. Het estuarium vertoont daarmee dezelfde dalende trend als in veel andere Europese landen.

De grafiek laat ook zien dat de strandplevier voornamelijk in het westelijke, zoute deel van de Westerschelde tot broeden komt. In het Vlaamse deel van

het estuarium geschiedt dit voornamelijk bij Zeebrugge, en niet of slechts sporadisch langs de Zeeschelde. 'Bolwerken' zijn het natuurontwikkelingsgebied Voorland Nummer Eén (iets ten oosten van Breskens) en de kust rond het Paulinaschor (ten noorden van Biervliet). De geprefereerde dynamische, natuurlijke milieus komen echter steeds minder voor, óók

Aantallen broedparen van de strandplevier langs de Westerschelde (West: westwaarts van lijn Terneuzen-Ellewoutsdijk; Midden: deel tussen West en Oost; Oost: oostwaarts van lijn Hansweert-Perkpolder tot aan de grens; bron: biologische monitoring Rijkswaterstaat)

langs de Westerschelde. Dat wordt internationaal als belangrijkste oorzaak van de achteruitgang genoemd. De strandplevier wordt daardoor meer afhankelijk van natuurbouw en schaars begroeide dijktafsluitingen. Om deze vogel ook in de toekomst een broedplaats te bieden in de Westerschelde, is actief beheer noodzakelijk. Oftewel, aanleg en onderhoud van schaars begroeide zoute milieus en beperking van recreatie op geschikte dijktafsluitingen. (ES)

Wonen en werken aan de Schelde

Het schip als weegschaal

Op het kanaal Gent-Terneuzen mogen schepen maximaal een diepgang van 12.25 meter hebben. Schepen die dieper steken moeten, vóór ze de sluizen bij Terneuzen in mogen, hun overtollige lading lossen. Jaap Beemster van het nautisch-technisch expertise-bureau Tanido is 'loadmaster' en ontwikkelde een precieze methode om de diepgang te bepalen.

"Dat lossen gebeurt op de Westerschelde vlak bij Terneuzen. Duwbakken komen langsij en met drijvende kranen worden de schepen 'gelicht'. Om op woelige wateren te bepalen hoe diep een schip exact ligt, is moeilijk," stelt Beemster. "Vandaar dat de meeste kapiteins aan de veilige kant blijven en meer lossen dan strikt noodzakelijk is. Het verschil is vaak meer dan tien centimeter." Het staalbedrijf Sidmar in het Belgische Zelzate, dat onder andere kolen en ijzererts importeert, verloor door deze veilige marge jaarlijks 13 miljoen BEF. Sidmar huurde daarom Beemster in voor een oplossing. "We hebben de uitdaging opgepakt," vertelt Beemster. "Voor oplossingen van dit soort problemen ga ik vaak te rade bij mensen die veelal niets met de scheepvaart te maken hebben. Daar komen de meest verfrissende ideeën vandaan. De aanzet voor deze oplossing is bijvoorbeeld aangedragen door een arts."

Door het nemen van proeven en het bijstellen van de methode heeft de ingenieur een methode ontwikkeld waarmee hij tot op één centimeter nauwkeurig de diepgang bepaalt. Op de ankerplaats, waar het schip wordt gelicht, houdt hij meerdere aspecten onder controle: diepgang, trim (voor- of achterover liggen van een schip), slagzij (helling naar één kant), rompdeformatie (het langscheeps op- of doorbuigen van het schip), soortelijk gewicht van water en veiligheid. Het meten van de diepgang

gebeurt met laserapparatuur en met een speciaal voor dit doel ontwikkeld toestel om de waterlijn nauwkeurig te bepalen. Bij het regelen van de trim en de rompdeformatie gebruikt Beemster landmeetapparatuur, onder andere een waterpas-toestel. Peilglazen meten de slagzij en een hydrometer het soortelijk gewicht. Deze laatste meting is van belang omdat de diepgang direct afhankelijk is van het zoutgehalte – hoe zouter het water, hoe kleiner de diepgang. Door het getij in de riviermonding verandert dat soortelijk gewicht voortdurend. "Het schip wordt zo als weegschaal gebruikt," aldus Beemster. Ten slotte gebruikt hij een geavanceerd computerprogramma.

In 1998 is gestart met het concept en het is inmiddels een volwassen methodiek waar ook Rijkswaterstaat vertrouwen in heeft. Het heeft Sidmar een jaarlijkse bruto besparing van 11 miljoen BEF opgeleverd en de welkome toezegging van Rijkswaterstaat dat schepen die met deze methode werken, zelfs mogen varen tot een diepgang van 12.25 meter. "Er zijn zeker meerdere toepassingsmogelijkheden voor dit unieke concept, ook buiten de Westerschelde," stelt Beemster en vandaar dat hij al diverse loadingmasters in training heeft. (TW)

COLOFON

De Schelde Nieuwsbrief is een gezamenlijke Nederlands-Vlaamse kwartaaluitgave van het Schelde InformatieCentrum. Abonnementen zijn gratis.

De nieuwsbrief valt onder verantwoordelijkheid van de in het Bestuurlijk Overleg Westerschelde participerende organisaties, de Administratie Waterwegen en Zeewezen, AMINAL afdeling Natuur en het Instituut voor Natuurbehoud. Deze uitgave wordt mede mogelijk gemaakt door de financiële steun van het Europese Unie LIFE project MARS.

De in de nieuwsbrief gepubliceerde meningen weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs het beleid van de participerende organisaties.

SCHDELDE INFORMATIECENTRUM

Grenadierweg 31, Postbus 8039
4330 EA Middelburg
Telefoon (0118) 672293
Fax (0118) 651046
E-mail: sic@rikz.rws.minvenw.nl
Coördinator: Anja Phernambucq
Telefoon (0118) 672292

**Schelde InformatieCentrum
op Internet
www.scheldenet.nl**

CORRESPONDENTIEADRES BELGIË

Afdeling Natuur
Copernicuslaan 1 bus 7
2018 Antwerpen
Telefoon (03) 224 62 50
Fax (03) 224 60 87

REDACTIE

Erika Van den Bergh, Sandra Borowski, Henri Degruyter, Wim de Haan, Ludo Hemelaer en Thecla Westerhof

EIND- EN HOOFDREDACTIE

Laurens Vogelengang respectievelijk Ed Stikvoort

FOTOGRAFIE/ILLUSTRATIES

Jaap Beemster, Erika Van den Bergh, Jan van den Broeke, Jan van de Kam, KNNV Uitgeverij, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Ad Phernambucq, Willy Samois, Rijksinstituut voor Kust en Zee, Ed Stikvoort

VORMGEVING EN PRODUCTIE

ADZ, Vlissingen

OPLAGE

2.500

OVERNAME VAN ARTIKELLEN

Overname van artikelen is mogelijk met bronvermelding en na toestemming van de redactie.

ISSN 1382-9513